

ZO RIJK EN ALLESVERPLETTEREND

ZO RIJK EN ALLESVERPLETEREND

LEVEN EN WERK VAN NANNE TEPPER

LODEWIJK VERDUIN

UITGEVERIJ PLUIM
AMSTERDAM/ANTWERPEN

De auteur ontving voor het schrijven van dit boek een beurs van het Nederlands Letterenfonds en van het Cultuurfonds.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

het
cultuurfonds

Eerste druk, mei 2026

© 2026 Lodewijk Verduin

Omslagontwerp Loudmouth
Omslagfoto Sake Elzinga
Typografie binnenwerk Perfect Service
Productiebegeleiding Tim Beijer
Drukkerij Wilco, Amersfoort

ISBN 978 94 934 2091 5

NUR 321

www.uitgeverijpluim.nl

Geen enkel deel van dit boek mag worden gebruikt voor het trainen van kunstmatige intelligentie.

Voor Pety Oprinsen en Gerben Verduin,
mijn ouders

Happiness always has the texture of memory, even when it is the happiness of others.

– Cynthia Ozick, *Trust*

If you don't wanna grow old

Hold on to your soul

When the cold winds blow

Hold on to your soul

And there's nowhere to go

Hold on to your soul

And all you hear says 'no'

Hold on to your soul

– Cheater Slicks, 'Hold on to Your Soul'

Inhoud

Proloog – Radicale ontvankelijkheid	11
1 – Hoogezand	19
2 – Veendam	29
3 – In liefde	49
4 – Stad	80
5 – Schrijven, drinken	128
6 – Ardis Hall	167
7 – <i>De eeuwige jachtvelden</i>	206
8 – In en uit de ivoren toren	224
9 – <i>De vaders van de gedachte</i>	282
10 – Droom en werkelijkheid	299
11 – Y2K	321
12 – Vlucht	353
13 – Val	374
Epiloog – Nabestaan	413
Dankwoord	421
Noten	423
Bibliografie	481
Register	487

Proloog – Radicale ontvankelijkheid

De foto voorop komt uit 1995. Kort voordat hij gemaakt werd, had Nanne Tepper een van de meest besproken romans van dat jaar gepubliceerd: *De eeuwige jachtvelden*. Hoewel het zijn debuut was en hij met zijn drieëndertig jaar doorging voor een jonge schrijver, was zijn houding niet die van een beginneling. Tegenover fotografen, journalisten en cameramensen presenteerde hij zich als een totaalkunstenaar die zich laafde aan de meesterwerken van grootheden en gestadig aan zijn eigen oeuvre sleutelde terwijl symfonieën uit de boxen denderden. Ook hier: de schrijver staat voor zijn met brieven en papieren bedekte schrijftafel (inclusief inktpot), gehuld in een oud jasje en met een smeulende sigaret in de hand; op de achtergrond staan romans en woordenboeken in het gelid. Nog voor de verschijning van zijn eerste boek sprak hij van zijn 'schrijverschap', dat hij bij voorkeur in een 'ivoeren toren' beleed.¹

Toch was dit geen vanzelfsprekende levensbestemming geweest. Hij kwam niet uit een artistiek aristocratisch milieu maar uit de Groningse provinciale middenklasse, kon niet terugrijpen op familieconnecties in de culturele wereld – hij had van ver moeten komen. Zijn uiterlijk droeg er nog de sporen van: het lange haar herinnerde aan de alternatieve kringen waarin hij als tiener en twintiger verkeerde. Voor het ogenschijnlijk nostalgische decor geldt hetzelfde: op de achtergrond van deze auteursfoto zijn nog twee andere portretten te zien, namelijk van zijn helden Frank Zappa en Johan Cruijff, die vanuit de hoogte op de schrijver neerkijken. Hij was groot geworden met rockmuziek en voetbal, en maakte deze zaken deel van zijn schrijversidentiteit door aan de slag te gaan als muzikrecensent en sportcolumnist. Deze veelzijdigheid maakte hem tot een unieke culturele verschijning: er bestond voor hem geen strikte hiërarchie tussen gruisige garagerock of gangsterrap

en complexe romans of klassieke composities; in al deze kunstvormen ontwaarde hij schoonheid.

Toen ik op mijn eenentwintigste voor het eerst *De eeuwige jachtvelden* las, precies twee decennia nadat het boek oorspronkelijk was verschenen, werd ik getroffen door de onbeschutte emotionaliteit van de personages en hun taal. Maar vooral was ik onder de indruk van de enorme ambitie die uit deze roman sprak: hier trad een schrijver in gesprek met de groten uit de literatuurgeschiedenis, probeerde zelfs met hen te wedijveren. Tegelijkertijd was dit hemelbestormende werk gesitueerd in een specifiek Nederlands, of preciezer gezegd Gronings decor; het had een geheel eigen verhaaluniversum en dito lyriek. Het dikke brievenboek *De kunst is mijn slagveld* (2016) bracht me enige tijd later in een soort roestoestand: ik was er dagenlang vrijwel onafgebroken in aan het lezen, voortgejaagd door de tomeloze energie en geestdrift van een schrijver die nog veel meer schijnbare tegenstellingen in zich bleek te verenigen: werelds en regionaal, platvloers en verheven, 'rock & roll' en 'klassiek', hoog en laag.

Uit de feiten die ik wist te verzamelen, trad allengs een figuur naar voren: de mens die ik Nanne ben gaan noemen, een individu met een esthetische levensvisie en een romantische ziel waarin ik me meende te kunnen herkennen. Voor mij hebben uitzinnig gitaargeweld en bloedkolkende herrie van begin af aan eveneens op hetzelfde plan gestaan als de meest veeleisende, bewustzijnsoprekkende literatuur – ik weiger deze twee werelden, die elkaar in de praktijk maar zelden ontmoeten, nog altijd als gescheiden domeinen te beschouwen – en honger naar vervoering en hartstocht heeft ook mijn levensloop tot dusver bepaald. Ik heb willen tonen hoe een dergelijk bewustzijn tot stand komt, waarmee de werdegang van deze singuliere geest de hoofdlijn van deze biografie is geworden, en er daarnaast uitvoerig aandacht wordt geschonken aan de literatuur die hieruit voortvloeide.

Zoals hij welbewust zijn schrijverschap vormgaf, vervaardigde Nanne ook eigenhandig het verhaal van zijn leven. In brieven aan literaire vrienden zette hij zichzelf neer als een 'legendarische Oost-Groninger bink', 'voor het leven getekend' door een bewogen voetballoopbaan, een 'Grote Liefde' en 'een absurd muzikaal verleden' waarin hij te boek had gestaan als leverancier van 'gebrul' voor allerhande 'undergroundbands'.² Meer dan eens bleek zijn weergave van de feiten niet geheel waarheidsgetrouw, of was er in ieder geval een fikse portie

extra grandeur aan toegevoegd. ‘Maar wat viel er meer met het leven te beginnen dan het te romantiseren?’ wordt er in zijn eerste roman tegen-
geworpen.³ Hij schiep zijn eigen mythe en probeerde daar ten slotte vol-
ledig in te leven, zo goed en zo kwaad als dat ging.

Deze mythologiserende neiging lag ook ten grondslag aan zijn lite-
raire oeuvre. Nanne liet zich eens ontvallen dat hij ervan droomde
om ‘de Faulkner van Oost-Groningen’ te worden: ‘Zoals Faulkner de
grenzen van zijn jeugd verlegde en zijn eigen staat binnen Mississippi
stichtte, zo zou ik mijn provincie willen herscheppen in mijn werk en
opnieuw op de kaart van Noord-Nederland willen plaatsen.’⁴ Zijn fictie
moest zijn herkomststreek en het landschap dat hem lief was op voor-
alsnog ongekende wijze verbeelden, waarvoor hij ruimschoots putte uit
eigen ervaringen en belevenissen. Hij was dol op het spel met verzon-
nen personages, maar als thema’s kwamen toch altijd zijn hoogsteigen
obsessies en preoccupaties aan het licht. ‘Al mijn leugens spreken de
waarheid, al mijn verzinsels geven me bloot,’ schreef hij zelf.⁵ Vandaar
dat er in deze biografie ook veelvuldig uit *De eeuwige jachtvelden* en
zijn autobiografische roman *De avonturen van Hillebillie Veen* (1998)
wordt geciteerd.

Net als zijn schepsels leed de schrijver aan een ‘ongeneeslijk heim-
wee’, aangewakkerd door ‘de onmacht om de toekomst te vertrouwen’.⁶
Het vroeger waar hij naar terugverlangde was echter een geprojec-
teerd verleden; wie goed zoekt ontdekt geen verloren paradijs, slechts
een redelijk normale jeugd. Veranderingen in zijn kindertijd beschreef
Nanne als beschadigend, maar traditionele freudiaanse trauma’s lijken
te ontbreken. Eerder gaf hij hiermee uiting aan een groot vermogen tot
betekenisgeving en hechting, plus een diep gevoel van melancholie; ver-
driet om het onherroepelijk voorbijgaande en angst voor wat mogelijk
komen zal: aftakeling, eenzaamheid, gekte, en de al te alomtegenwoor-
dige dood, die in zijn beleving tegelijkertijd verlossing kon betekenen.
Hevig verlangde hij naar een veilig domein waarin deze dreigingen
afwezig waren – een idylle die alleen in de verbeelding kon bestaan.

In navolging van de auteurs aan wie hij zich optrok – stuk voor stuk
romantici of modernisten met hun wortels in de negentiende eeuw:
Baudelaire, Rimbaud, Flaubert, Nabokov, Joyce en Faulkner – trans-
formeerde Nanne zijn persoonlijk leven in literatuur en boekstaafde hij
zijn dagen in honderden uitvoerige en uiterst gestileerde brieven. Deze
weelde aan materiaal is de basis geworden van een klassieke schrijvers-

biografie, waar de stem van het onderwerp voortdurend – als een virtuoos aangehouden gitaarsolo – doorheen klinkt.

Ik begon aan deze biografie met een vraag: waar kwam dit alles vandaan? Of: hoe hingen Nanne's uiteenlopende opvattingen en eigenschappen met elkaar samen? Sprekend met tientallen mensen die de schrijver persoonlijk hebben gekend (ik heb hem zelf nooit ontmoet) en me door zijn oeuvre en archief heen werkend, leerde ik hem zien als een even sensitieve als temperamentvolle persoonlijkheid. Hij kon volledig vervuld raken van wat hij voelde, was een en al zintuigen, verlangen en verbeelding. In kunst vond hij de hoogste concentratie van de extatische ervaringen waar hij naar op zoek was, en kort na deze ontdekking raakte hij er compleet aan verslingerd; blijkens zijn brieven had hij zo mogelijk het liefst non-stop gelezen, geschreven, muziek beluisterd en films gekeken, en regelmatig deed hij meerdere van deze dingen tegelijkertijd. Nanne zat barstensvol scheppings- en verteldrang, liep over van begeestering en energie; karaktertrekken waarmee hij gedurende zijn hele leven gelijkgestemden aantrok en aan zich wist te binden.

Evengoed was hij naar eigen zeggen een aanhanger van 'het Alles Of Niksisme': dagelijkse voorvallen maakten hem dolgelukkig of razend, van kunstenaars was hij idolaat of afkerig, als recensent kon hij hun werk de hemel in prijzen of tot de grond toe afbranden – er bestond voor hem geen gulden middenweg.⁷ Het leven ervoer hij als een nulsomspel en zijn inzet was altijd volledig: Nanne toonde een totale toewijding aan het kunstenaarschap, was veeleisend en compromisloos naar anderen, maar trouwhartig in vriendschap en liefde: was er ooit eens sprake van verwantschap of ontroering, dan bleef dat voor hem tot het einde van wezensbelang.

De constante in al zijn uiteenlopende bezigheden en belevenissen leek daarmee een intense gevoeligheid en een radicale ontvankelijkheid voor schoonheid en sensaties te zijn; een ongefilterde manier van bestaan die de bron van Nanne's kunstenaarschap was en hem zowel tot grote hoogten als diepduistere dalen zou brengen, zoals meteen zal blijken.

We beginnen namelijk bij het einde, aangezien velen dat al kennen, om te zorgen dat zijn zelfverkozen dood niet als een onontkoombare conclusie boven het vervolg blijft hangen – zodat het leven opnieuw het leven zal zijn en als zodanig kan stralen en schitteren.

Het is tijd om stilstaand beeld in beweging te brengen. De spelers staan klaar, hun tekst ligt voor u. Iedereen zover? Goed dan.

Verleden, spreek.

Op een nacht in november legde Nanne een lp van Cheater Slicks op de platenspeler; de hoes, met voorop een doodshoofd en op de achterkant een tekening van een gehangene, legde hij ernaast. Uit de boxen kwam een rammelende, uit het lood geslagen *blues ballad* met een in zijn eenvoud bijna breekbare gitaarmelodie. Toen het refrein losbrak, weerklonk boven alle herrie en ruis een verwrongen lokroep:

Come with me and walk into the sea
Slip into the other side and see
Follow me and walk into the sea
Slip into the tide and be free

Hij noteerde wat praktische instructies: al zijn bezittingen mochten bij het grofvuil, de katten moesten naar Sonja.⁸ Dat hij geen substantiëlere afscheidsbrief meende te hoeven achterlaten, is terugblikkend niet verwonderlijk; hij had zijn eigen grafrede immers jaren eerder al geschreven en zelfs gepubliceerd:

Een lid van ons genootschap is gestorven. Laat ons, plaatsvervangend, zijn opluchting voelen. [...]
Juist die onverzadigbaren, met hun sentimentele hang naar al wat achter hen ligt – hun verduisteringen die door moeten gaan voor verdichtingen – gunnen wij de schok van het Niets dat hen zal treffen na hun laatste ademteug. Wij zijn vol van mededogen met deze verdwaalde geesten, die menen van een ziel te moeten reppen als zij hun hersenen bedoelen: die kwaadaardige kwabben die ons een leven lang treiteren met chemische reacties die louter zijn bedoeld om ons uit te putten tot de ons zo dierbare dood erop volgt.⁹

Hij draaide een nieuwe fles whiskey open, schonk zichzelf een glas in, sloeg het achterover, en stapte uit het leven, een perfect evenwicht tege-
moet.

*

Toen de telefoon op zaterdag 10 november 2012 maar niet werd opgeno-
men, wisten zijn ouders meteen dat er wat aan de hand was. Ze reden
samen naar het huis op de Bergstraat, ontsloten de voordeur en trof-
fen het lichaam van hun zoon aan – zijn sterfdag werd op die datum
vastgesteld, maar naar alle waarschijnlijkheid was hij al meer dan vier-
entwintig uur dood.¹⁰ Op 15 november stond het overlijdensbericht in
het *Dagblad van het Noorden*: ‘Met veel verdriet hebben wij afscheid
moeten nemen van onze Nanne, die na een moeilijk leven eindelijk rust
heeft gevonden.’¹¹ De dag daarvoor was zijn lichaam in besloten kring
gecremeerd.